

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1933.

Andra kammaren.

Nr 2.

Onsdagen den 11 januari.

Kl. 10.30 f. m.

§ 1.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att vid morgondagens plenum företaga val av fyra ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna, två ledamöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Vidare beslöt kammaren likaledes på förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden måndagen den 16 och av suppleanter i samma utskott och nämnd tisdagen den 17 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta att tillsätta suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av fyra utöver de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10.45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen. Hans Maj:t Konungen öppnade där riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern Hansson uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåtliga förordnad, framträdde **andra kammarens talman** och yttrade:

Eders Maj:t.

Den ekonomiska krisen har i vårt land som annorstädes medfört en betydande arbetslöshet. På grund härav ter sig tillvaron mörk och dyster för ett mycket stort antal medborgare i landet och nöden växer i samma mån som krisen fortgår. Många kommuner förmå icke bära bördorna, som arbetslöshet och minskade inkomster förvällat. Därför fordrar man, att staten skall träda hjälpande till i större utsträckning än förut. Det är således tydligt, att en handlingskraftig välfärdspolitik är av behovet påkallad. Av Eders Maj:ts tal erfara vi, att förslag skola framläggas för att motverka depressionen och lindra betrycket inom olika folklager. Andra kammaren kommer för sin del

att ägna dessa förslag en omsorgsfull prövning. Det är att hoppas, att besluten skola fattas med hänsyn till landets och folkets bästa.

Andra kammaren frambär till Eders Maj:t sin lyckönskan med anledning av hertigens av Västerbotten förmälning med prinsessan Sibylla samt uttalar inför Eders Maj:t sin undersåtliga vörndnad.

Talmännen fingo härefter vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts propositioner, nr 1 angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1933/1934 och nr 2 med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Torsdagen den 12 januari.

Kl. 2 e. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts skrivelse den 3 innevarande januari med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet Torsten Karl Viktor Nothin att under innevarande lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet;

dels ock Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 3, med förslag till lag om ändring i vissa delar av 16 kap. giftermålsbalken;

nr 4, med förslag till lag om ändrad lydelse av 91 § lagen den 21 juni 1911 (nr 55) om ekonomiska föreningar;

nr 5, med förslag till lag om ändrade bestämmelser i vissa fall rörande fördelning av böter m. m.;

nr 8, med förslag till lag om frikallelse, helt eller delvis, för vissa värnpliktiga från värnpliktens fullgörande under fredstid;

nr 14, med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1932 fattade beslut;

nr 16, med förslag till lag om ändrad lydelse av 45 § i sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321);

nr 9, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 5 § förordningen den 11 oktober 1912 (nr 275) om skogsvårdsavgift, m. m.;

nr 10, angående utvidgad rätt till ersättning för skada av björn m. m.;

nr 11, angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kro-noegendom m. m.; och

nr 12, angående omläggning av taken å veterinärhögskolans byggnader.

Kammaren beslöt att lägga ovanberörda skrivelse till handlingarna samt att underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott och de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

De avlämnade propositionerna bordlades.

§ 2.

Företogs val av fyra ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Anderson* i Råstock,

» *Hamrin*,

» *Lindman* och

» *Olsson* i Kullenbergstorp,

envar med 164 röster.

§ 3.

Vidare anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *Eriksson* i Stockholm och
» *Linnér*,
envar med 93 röster.

§ 4.

Vid härefter företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr *Ericson* i Boxholm,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Jönsson* i Revinge,
» *Lovén*,
» *Magnusson* i Skövde,
» *Olsson* i Golvvasta,
» *Olsson* i Mora och
» *Persson* i Falla,
envar med 90 röster.

§ 5.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava värden av kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Bäcklund*,
» *Holmström* och
» *Mosesson*,
envar med 62 röster.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2—5 här ovan omnämnda valen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes:

Kungl. Maj:ts nästlidna gårdag på rikssalen avlämnade propositioner:

nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov; samt

nr 2, med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1932/1933;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1932 församlade revisorers berättelser:

om den år 1932 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning;

angående riksbanken; och

om granskning av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; och

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 8.

Föredrogs fullmäktiges i riksgäldskontoret skrivelse till riksdagen den 3 innevarande januari med överlämnande av ett den 20 december 1932 utav särskilda kommitterade avgivet betänkande angående riksdags- och revisionskostnadernas nedbringande; och beslöt kammaren hänvisa det av kommitterade framlagda förslaget, i vad detsamma avsåge arvoden till tjänstemän och vaktbetjäning hos kamrarna och utskotten samt i riksdagens kansli till kamrarnas talmän för att, efter behandling vid talmanssammanträde jämlikt § 3 mom. 2 av de för riksdagen antagna reglementariska föreskrifter, av talmännen överlämnas till bankoutskottet.

§ 9.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Lundstedt*:

nr 1, om upphävande av 18 kap. 10 § strafflagen m. m.; och

nr 2, angående lagstiftning om straff för utpressning;

herr *Andersson* i Dunker *m. fl.*, nr 3, angående utfärdande av föreskrifter om ursprungsbeteckning för importerad fisk;

herr *Ericsson* i Sörsjön:

nr 4, om pension ur Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Olof (Fisk) Svan;

nr 5, om pension ur Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Olof Bruhn;

nr 6, om pension ur Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Lars Ryttare;

nr 7, om pension ur Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Lars Brandt; och

nr 8, om pension ur Vadstena krigsmanshuskassa åt förre soldaten Johannes Storm; samt

herr *Andersson* i Stockholm *m. fl.*, nr 9, angående föreskrifter till förhindrande av mångsyssleri bland de högre tjänstemännen.

Nämnda motioner bordlades.

§ 10.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag hemställer, att kammaren ville besluta, att Kungl. Maj:ts propositioner nr 1 och 2 uppföras sist på föredragningslistan för nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

§ 11.

Justerades protokollsutdrag.

§ 12.

Herr **Flyg**, som nu på begäran erhöll ordet, anförde: Herr talman! Vid *Interpellation*. riksdagsmannavalet i september föregående år mönstrade ej mindre än 1,140,000 väljare upp under kartellbeteckningen Arbetarpartiet. Läger man till denna siffra även det antal röster som avgavs av arbetarväljare under

Interpellation. en separat beteckning, så framgår att över hälften av samtliga i valet deltagande röstat mot den förutvarande borgerliga regimen. Denna imponerande uppmarsch var en bestämd demonstration för en förändrad politik — den var en klar protest mot bl. a. de hårda klassdomar, som av en reaktionär domarbyråkrati fällt över arbetare i samband med olika konflikter på arbetsmarknaden. Alla erinra vi oss, vilken kraftig opinion militärens mördande skott mot arbetarna i Ådalen väckte inom hela den svenska arbetarklassen. De annars skiljande gränserna i politiskt och fackligt avseende suddades ut och en enig arbetarklass slungade sin ljungande protest mot våldsdåden av »ordningens upprätthållare». Förbittringen dämpades ingalunda av de följande rättegångsförhandlingarna eller av de domar, vilka på ett rent utmanande sätt fälldes av de olika domstolarna. Valet blev därför en uppmarsch för rättvisa åt de dömda arbetarna, det blev en demonstration för klassdomarnas korrigerande.

När den socialdemokratiska regeringen såsom en följd av valutgången tillträdde, inlämnade den kommunistiska riksdagsgruppen en skrivelse till statsrådet och chefen för justitiedepartementet, vari begärdes amnesti för de arbetare, vilka redan dömts, samt upphävande av de domar, vilka ännu ej trätt i kraft. Då denna framställning gjordes, skedde det i den övertygelsen, att vi representerade en uppfattning, som stod helt i samklang med den nuvarande statsministerns egen mening i frågan. Tidigt i valrörelsen, onsdagen den 1 juni, gjorde nämligen herr Per Albin Hansson i ett föredrag så bestämda uttalanden i fråga om Ådalshändelserna att ett missförstånd av hans uppfattning var omöjligt. Dessa uttalanden, vilka sammanfattades i »ett alldeles speciellt krav» till regeringen med en »bestämd uppfordran» om »allmän amnesti», äro så väl kända, att det ej är nödvändigt att här återupprepa desamma. Referatet över Hanssons möte var f. ö. uppslaget på Social-Demokraten första sida med en femspaltsrubrik: »Arbetarna kräva amnesti. Stark misstro bland folket mot rättvisan.» Utan tvivel svarade dessa rubriker mot den stämning, som då behärskade och fortfarande råder inom hela arbetarrörelsen och stora grupper av människor utanför densamma.

Den Ekmanska regeringens svar blev ett beslut att bevilja amnesti åt de ansvariga utgivarna för de tidningar, som på grund av Ådalshändelserna ådömts tryckfrihetsstraff. Denna regeringsåtgärd betecknades av tidningarna Social-Demokraten och Ny Tid i Göteborg såsom »en halvhets» och en »halvmessyr». Alla borde ha fått amnesti betonade man samt uttalade förhoppningen att det ej skulle dröja länge innan denna förhoppning blev förverkligad. På liknande sätt uttalade sig hela arbetarpressen.

Det är således begripligt, att vår riksdagsgrupp, då den vid nuvarande regerings tillträde gjorde sin framställning, utgick ifrån, att den framförde ett önskemål, som omfattades ej blott av hela arbetarklassen utan även av regeringens egna ledamöter. Vi hade visserligen vidgat vår framställning att gälla även Sandarne- och Clemensnäsdomarna samt domen över Folkets Dagblads ansvarige utgivare, Kellerman, vilken, för en artikel om den ännu outklarade Degerforsaffären, ådömts ett straff på 4 månaders straffarbete, det strängaste straff, som på över 20 år utdömts i tryckfrihetsmål i detta land. Men denna utvidgning av amnestikravet kunde ju ej på minsta sätt inverka på dess berättigande, då samtliga domar äro tydliga klassdomar.

Emellertid avslogs vår framställning av regeringen. Man lät förstå att nådevägen stod öppen för dem som önskade använda sig av densamma. Från personer som stå sittande regering nära arrangerades en benädningskomedi för en person, vilken endast hade några dagar kvar att avtjäna av sitt straff. Men ute i landet levde fortfarande kravet på rättvisa. En mängd organisationer uttalade sig för amnesti, bland annat Göteborgs fackliga centralor-

ganisation samt ett flertal större fackföreningar, vilka ej här behöva nämnas. *Interpellation.*
(Forts.)

Så kommer för några veckor sedan militärhovrättens fullständiga frikännande av kapten Mesterton samt löjtnant Beckman. Ännu mer skriande framstod orättfärdigheten i domen över Axel Nordström och övriga dömda arbetare. Detta domstolsutslag var en direkt utmaning mot den väldiga arbetaruppmarschen vid valet i september. Arbetsutskottet för Sverges Kommunistiska Parti inlämnade då en ny framställning till regeringen att taga amnestifrågan till förnyad omprövning. Denna vår framställning har till dags dato inte lett till någon regeringens åtgärd.

På grund härav och på grund av att det är av stor vikt att regeringens ståndpunkt och dess motivering kommer till allmän kännedom, särskilt bland de arbetarmassor, som vid valet röstade under beteckningen arbetarpartiet, anhåller jag om kammarens tillstånd att till hans excellens herr statsministern få framställa nedan följande frågor. Med anledning av ett visst uttalande av herr statsministern vid den socialdemokratiska gruppens sammanträde, vill jag framhålla, att interpellationen ej alls väckts i syfte att skada regeringen. Vår första framställning gav den nu sittande regeringen ett utmärkt tillfälle att visa, att den var mer än till namnet en arbetarregering. Detta tillfälle förstod regeringen ej att utnyttja. Genom denna interpellation har regeringen fått ett tillfälle att rehabilitera sig. Även detta kan alltså framföras såsom ett bärande motiv till interpellationen, vars enda syfte är att verka för rättvisa åt klasstridernas oskyldiga offer.

Mina frågor lyda:

1. Ämnar regeringen på grund av militärhovrättens utslag i målet mot kapten Mesterton m. fl. ånyo upptaga till prövning spörsmålet om amnesti åt de arbetare, som i samband med sociala konflikter ådömts straffarbets- och fängelsestraff?

2. Om så ej är fallet: hur motiverar hans excellens herr statsministern sin så helt förändrade ståndpunkt till detta starka och berättigade arbetarkrav?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 2.52 e. m.

In fidem
Per Cronvall.